

TÜRKİYE'DE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE UYGULANAN METOTLAR, KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ahmet Vefa TEMEL*

Öz

Türkiye'de son yıllarda yabancı dil olarak Arapça öğretimi büyük önem kazanmıştır. Bu bağlamda Türklere Arapça öğretimi alanında birçok yeni metotlar geliştirilmiştir. Bu makalede Türkiye'de Arapça öğretimi, Arapça yazma becerisi öğretimi incelenmiştir. Ayrıca Arapça öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde de kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Arapça, Dil, Öğretim, Metotlar, Sorunlar, Çözüm Önerileri

TEACHING METHODS USED IN ARABIC IN TURKEY, PROBLEMS ENCOUNTERED AND SOLUTIONS ON AN ASSESSMENT

Abstract

Recently Teaching Arabic as a Foreign Language has gained a great importance in Turkey. In the light of these developments many new methods have been improved for teaching Arabic to Turks. Teaching a Foreign Language in Turkey and Teaching Arabic as well as Arabic writing skills have been examined in this article. Also made a brief discussion on the problems and solutions in teaching Arabic.

Key words: Turkey, Arabic, Language, Teaching, Methods , Problems and Solutions

Giriş

Yabancı dil denilince Ülkemizde akla ilk olarak Batı dilleri gelmektedir. Demircan'ın da ifade ettiği gibi bu dillerden önce Arapça ve Farsça öğretimi yaygındı.¹ 1950'den sonra yeniden açılan İmam-Hatip okulları ile ilahiyat fakültelerinde Arapça öğretimine tekrar başlanılmıştır. Ortadoğu ülkeleriyle siyasi, ticari ve ekonomik işbirliği, turizm ilişkileri artmaya başlayınca "konuşma Arapçası" da öğretmek amacıyla 1984 yılında, Gazi Üniversitesi'nde "Arapça Öğretmenliği" anabilim dalı kurulmuştur. Daha sonra İngilizceden sonra ikinci sırada Almanca ve Fransızca ile hemen hemen aynı seviyeye yükselmiştir.

Arap dilinin dünya dilleri arasında önemli bir yeri vardır ve önemi gün geçtikçe artmaktadır. Kur'an-ı Kerim Arap diliyle indirilmiştir. Arapça yirmi iki Arap ülkesinde anadil olarak ve İslam ülkelerinin çoğunda ikinci dil olarak kullanılmaktadır. Bu, dünya devletlerinin 1/7sinin Arapçayı ana dil olarak konuştuğunu göstermektedir. Ayrıca İslam ülkelerindeki halkların çoğunun bu dile

* Dr., Hezarfen Ahmet Çelebi Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni,
ahmetvefatemel@gmail.com

¹ Demircan, Ömer, *Yabancı Dil öğretim Yöntemleri*. İstanbul, 1990, s, 13, 118

karşı psikolojik bir sempatisi vardır; Kur'an'ın Arapça olması nedeniyle Arapça öğrenmeyi içtenlikle benimsemektedirler.²

Ülkemizde Arapça öğretimi ilk ve orta öğretimde; İmam-Hatip Liselerinde, yükseköğretimde; İlahiyat Fakülteleri, Arap Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Arapça Öğretmenliği bölümünde; yaygın eğitim kurumlarında; Halk Eğitim Merkezleri ve özel dershanelerde yapılmaktadır. Yine son günlerde liselerde İngilizce, Almanca ve Fransızcanın yanında Arapçanın da yabancı dil olarak okutulması için çalışmalar yapılmaktadır. Arapça, imam-hatip liselerinde meslek dersleri arasında sayılmaktadır. 1951 yılında İmam- Hatip Okulları yeni bir statü ile tekrar öğretime açıldığında, bu okullarda Arapça dersi meslek derslerinden birisi olarak okutulmaya başlandı. Sınırlı bir şekilde Arapça eğitimi alarak mezun olan ilahiyatçılar, bu dersi verdiler. Bu yüzden ilahiyat mezunları fazla Arapça öğretim bilgisine sahip olmamalarına rağmen, bu dili yıllarca öğretmeye çabalamışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu sonunda bu durumu fark ederek, Arapça dersine girecek öğretmenleri; Arapça Öğretmenliği bölümü ve Arap dili edebiyatı bölümünde pedagojik formasyon almış kişiler arasından KPSS sınavı sonucuna göre seçmeye başlamıştır. Bu da isabetli bir karardır. Çünkü Arapça öğretmenliği bölümü Türkiye'de yalnızca bir tanedir. Bu da Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi bölümü bünyesinde. Buradaki eğitim, modern yabancı dil öğretim teknikleri kullanılarak uygulanmaktadır. İngilizce, Fransızca veya Almanca öğretmeni nasıl yetişiyorsa, Arapça öğretmeni de bu bölümde öyle yetişmektedir. Yalnızca Arapçayı değil, Arapçayı daha kolay, daha verimli nasıl öğreteceğini dört yıl boyunca uygulamalı olarak öğretmen adayları öğrenmektedirler. Klasik, medrese usulü, öğretmen odaklı Arapça öğretimini yerini; derste aktif, öğrenci-öğretmen odaklı eğitime bırakmıştır. Bu bölümde; yeni, modern yabancı dil öğretim yöntemlerinin Arapçaya uyarlanmasına yönelik yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmakta, üniversitelerin Arap dili bölümlerinde, imam-hatip liselerinde uygulanıp sonuçları gözlemlenmektedir.

Meslek lisesi sayılan İmam- Hatip lisesinde okutulan Arapça, meslek dersleri arasında sayıldığından dolayı, dersin içeriğinin dini kalıp sözleri, metinleri anlamaya yönelik olduğu düşünülmektedir. Fakat Arapça bu dili konuşmayanlar için yabancı bir dildir. Bu dil de diğer yabancı diller gibi başlangıç seviyesinden ileri seviyeye kadar yabancı dil öğretim yöntemleri kullanılarak öğretilmelidir. Yabancı bir dil biliyorum diyen bir kimse, o dili konuşan kimselerle sözlü iletişimde bulunabilmeli, yazılı metinleri okuduğunda anlayabilmeli ve düşündüklerini yazılı olarak ifade edebilmelidir. Medrese usulü Arapça öğretimi yalnızca dilbilgisi öğretimi üzerine yoğunlaşmaktadır. Ancak dil bir bütündür ve yabancı dil öğretimindeki temel dört dil becerisi yani dinleme, okuma, yazma, konuşma becerileri bütün halinde öğretilmelidir. Üniversite eğitimleri boyunca modern dil öğretim tekniklerini öğrenen Arapça öğretmenlerinden alınan geri bildirimlere göre; imam- hatip liselerinde ve özel Arapça kurslarındaki öğrenciler artık Arapça öğrenmekten büyük zevk almaktadırlar ve dersler aktif bir şekilde geçmektedir. Bu yöntemlerin en önemli özelliği de; öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Gün geçtikçe Arapçaya yeni yabancı dil öğretim yöntemleri ve

² el-Hûlî, Muhammed Ali, *Arapça Öğretim Metotları*, Trc: Cihaner Akçay. Ankara. 2000, s, 3

teknikleri uygulandıkça, insanların zihnindeki, Arapçanın; ‘öğrenilmesi zor olan bir dil’ olma imajı mutlaka değişecektir.

1. Arapça Yazma Becerisi Öğretimi

Yabancı bir dil öğrenen kişi, önce duyar, sonra konuşur, daha sonra da okumayı ve yazmayı öğrenir. Dolayısıyla dil öğrenirken öğrenilen becerilerden ilki dinleme becerisidir. Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin gelişmesinde anadili ediniminde olduğu gibi doğal bir sıranın izlenmesi görülmüş oldukça yaygındır. Ancak sıralamanın bu şekilde olmasına rağmen yabancı dil öğretimi yapılırken bu sıralamaya sadık kalmak pek de olası değildir. Zira sınıf içi uygulamalarda dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri birlikte kullanılmaktadır. Ancak bu becerileri kullanma sıklığı yabancı dil öğrenme amacıyla doğru orantılı olmaktadır. Belli bir beceriye ağırlık verirken diğerlerini kullanmamak akılcı değildir. Örneğin okuma becerisi geliştirilirken diğer dil becerilerinin de kullanılması kaçınılmaz olacaktır. Aslında doğal sıralama ne şekilde olursa olsun dil becerilerini teker teker yerine hep birlikte geliştirmek en uygun yoldur. Sadece bu becerilerin birlikte geliştirilmesinde her beceriye verilecek yüzdeler farklı olabilir. Sözelimi okuma becerisini geliştirirken bu beceriye %70 ağırlık verilirken, dinleme ve konuşmaya %20, yazmaya da %10 ağırlık verilebilir. Zira okuduğunu yazılı ya da sözlü olarak anlatmak isteyen bir kişi hem konuşma hem de yazma becerisini kullanmak zorunda kalacaktır. Aynı şekilde okuduğu bir metinle ilgili bir soru sorulduğunda soruyu yanıtlayabilmek için dinleme becerisinin de gelişmesine önem verilmelidir. Bu becerilerin geliştirilmesi amacıyla Arapça sınıflarında uygulanabilecek çeşitli etkinlikler kısaca aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Dil, bir toplumun iletişim aracı olarak kullandığı sözler ve kurallar topluluğudur, dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır.

Yazma becerisi dil öğretimi aşamasında genellikle sonuncu sıraya bırakılmaktadır.³

Yazılı anlatım; bir dil öğrenimi ve öğretimi değil, yazılan dilin dünyasında sistemli düşünme yöntemi kazanma becerisi olarak değerlendirilir.

Doğal dile dayalı iletişimde kullanılan araçlardan biri olan yazma, sözlü iletişim aracı olan dili, yazı denilen görsel ve tek boyutlu bir dizgeye aktarma eylemidir. Kavramları karşılayan ses imgeleri, kendilerini karşılamak amacıyla oluşturulmuş bir işaretler dizgesi kullanılarak yazıya geçirilir.⁴ Yani, dilsel göstergeler bu kez yazı göstergelerine aktarılır. Yazı ve dil birbirinden ayrı iki dizgedir. Saussure'e göre, "yazının biricik varlık nedeni dili göstermek" tir.⁵ Yazı denilen bu ikincil dizgenin kurallar bütününe yazım (imla) denir. Yazma eylemi, ilkin yazım kurallarına uygun olarak gerçekleştirilir.

³ Hengirmen, Mehmet. *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*, Ankara, 1997, s, 48

⁴ Vardar, Berke, *Dilbilimin Genel İlke ve Kuramları*, Ankara, 1982, s, 60.

⁵ Saussure, F. *Genel Dilbilim Dersleri*, Çev. Berke Vardar, İstanbul, 1988, s, 45

Yazı göstergelerinin oluşturduğu düzlemi Berke Vardar üç türde toplamaktadır:

1. Görüntüsel Yazı: Resim yazı adı da verilen bu yazı türü saymaca olarak bir bildiriye tümüyle ileten, ama sözlü dile gönderme yapmayan bir düzen içerir. Salt betimsel ve somut nitelikli bir gösterim yöntemidir.

2. Kavramsal Yazı: Bu yazı dizgesi, sesli göstergesi, gösterilen ya da içerik aracılığıyla yansıtmayı, bir başka deyişle seslerden bağımsız olarak anlamlı birimleri, içerik özünü iletmeyi amaçlar. (Çin yazısı gibi)

3. Sesçil Yazı: Bu yazı dizgesi, sesli göstergesi, gösteren aracılığıyla yansıtmayı, bir başka deyişle, ses öğelerini, anlatımın özünü iletmeyi amaçlar. Sesçil yazı, seslemleri, ünsüzleri ya da hem ünlüleri hem ünsüzleri göstermesine göre değişik alt bölümlere ayrılabilir.⁶

Çocuklar arasında diğer becerilere göre öğretiminde biraz daha fazla zorluklar bulunan yazma becerisi yine de çok yararlı, gerekli, tamamlayıcı bir dil becerisidir. Kimi yabancı dil öğretmenleri yazmayı sınıf içi öğretim etkinliğinden çok sınıf dışında bir ödev olarak değerlendirmektedirler. Oysa dil öğretiminde sözlü iletişim kadar yazılı iletişim de önemlidir ve bu becerinin geliştirilmesine konuşma kadar önem verilmesi gerekmektedir. Scott ve Ytreberg e göre çocukların yabancı dilde bu beceriyi öğrenirken diğer becerilere göre daha çok zorluk çekmelerinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır:⁷

a. Beden dili, tonlama, göz teması vb. anlamın aktarılması gibi yardımcı özelliklerin kullanılamaması.

b. Yazmanın beceri olarak edinilmesinde mekanik sorunların yaşanması, (el-göz eşgüdümü gibi motor hareketleri halen gelişmektedir)

c. Öğrenilen yabancı dilin çocuğun alfabesinden ayrı bir alfabeyle sahip olması.

d. Yabancı dilde yazmanın genellikle yanlış düzeltimi (el yazısı, dilbilgisi, yazım ve noktalamanın düzeltimi) ile anılmasıdır.

Yazma becerisi çocuğun sözcük dağarcığını genişletir; öğrenmekte olduğu dil bilgisel yapıları güçlendirir. Yazma etkinliklerinin diğer beceri alanlarında öğrenmeyi sağlama ve pekiştiren bir yardımcı rol oynamakta olduğunu belirtmektedir.⁸

Yazma etkinlikleri; denetimli yazma, yönlendirmeli yazma ve serbest yazma olmak üzere üçe ayrılabilir. Genel olarak denetimli ve yönlendirmeli etkinlikler dil ile ilgili alıştırmayı yapmak ve dilin kendisine dikkati yoğunlaştırmak için yapılırken daha serbest yürütülen etkinlikler öğrencinin düşük bir düzeyde de olsa kendisini dile getirmesine izin veren ve biçimden çok içeriğe önem verilen çalışmalarını içerir.⁹ Denetimli etkinlikleri; doğrudan kopya etme, düzenleme yapma ve kopya etme, dikte etme, eşleştirme isimleri altında gruplandırılmakta ve bu etkinliklerin;

⁶ Vardar, Berke, *a.g.e.*, s, 60.

⁷ Scott, Wendy. A., Lisbeth H. Ytreberg, *Teaching English to Children*, New York, 1990, s, 68.

⁸ Scott, Wendy. A., Lisbeth H. Ytreberg, *a.g.e.*, s, 69.

⁹ Scott, Wendy. A., Lisbeth H. Ytreberg, *a.g.e.*, s, 69-73

resimler, yazılı model örnekler, tablolarla desteklenebilir olduğunu ileri sürmektedir. Yönlendirmeli etkinlikler ise özellikle başlangıç düzeyi için doldurma alıştırmaları, dikte etme ve tümceyi tamamlama, mektup, kart, davetiye yazma etkinlikleri olarak sıralanabilir. Eğer yazma etkinlikleri sürekli denetimli gerçekleşirse çocuk kolayca sıkılabilir ve ilgisini kaybedebilir. Dolayısıyla öğrencileri gerçek iletişim amaçlı özel etkinliklerle de yazmaya istekli hale getirmek önemlidir. Serbest yazma etkinlikleri bu açıdan daha yararlı olabilir. Serbest yazma etkinliklerine bir öyküde geçen bir karaktere mektup yazma; bir öyküyü ayrı bir son ile tekrar yazma; bir anket, inceleme veya mini proje hazırlama ve yazma; bir yazılı metindeki yanlışları düzeltme olarak yapılabilir. Her öğrencinin yazmış olduklarını içeren bir dosya tutmak hem öğretmen hem de çocuğun kendi gelişim sürecini izleyebilmesine olanak verir. Bu dosya çocuk için bir güdülenme aracı, öğretmen için de ölçme ve değerlendirme aracı olarak kullanılabilir. Yazma etkinliklerinde genellikle yazma öncesi etkinliklere oldukça ağırlık verilmesi gerekir. Çünkü çocuğun sınırlı sözcük ve dil bilgisi ile yoktan bir şey var etmesi iyice zorlaşabilir. Yazma öncesi çalışmalar hem çocukları etkinliğe ısındırır, hem de ayrı düşünce ve konular edinmelerini sağladığından yazmaya başlamadan önce güven kazanmalarını sağlar. Konu hakkında konuşma etkinliği, sözcük yıldızları oluşturma, sözcük tabloları oluşturma, konuya özgü sözcük çalışması Scott ve Ytreberg tarafından önerilen etkinliklerdir.¹⁰ Çocuklardan öğrenmekte oldukları yabancı dilde söyleyemedikleri şeyi yazmaları beklenmemelidir. Çocuklar kişisel yazılar yazmaktan keyif aldıkları için kişisel yazma etkinliklerinin mümkün olduğunca yapılması onları yazma etkinliklerine yönleltebilir. Ayrıca yazdıklarının sergilenecek olması çocukları çok memnun edeceğinden bu da güdülenmelerine yardımcı olabilir. Çocuğu yazmaya yönlendirmenin başka yolu da sınıf ortamında yazılı metinlerden yararlanmaktır. Duvarlara asılacak olan her türlü yazı öğrencilere örnek oluşturabilir. Yabancı dil öğretimindeki dört temel becerinin öğretilmesinde kullanılan etkinliklere kısaca değindikten sonra dört temel beceri içerisinde anılmayan ancak yabancı dil öğretiminde vazgeçilmez olan ses ve sözcük öğretimine de çok kısa olarak değinmekte yarar vardır.

Arapça yazı yazmak Arapça öğrenen Türk öğrenciler için diğer yabancı dilleri öğrenenlere göre daha farklıdır. Bilindiği üzere Arapça öğrenmeye başlayan öğrenciler yeni bir dili öğrenmelerinin yanı sıra yeni bir alfabeyle de tanışmaktadırlar. Arap alfabesi; Türk öğrencilerin alışık oldukları soldan sağa doğru yazma alışkanlığının tam tersi olarak; sağdan sola doğru yazılmaktadır. Öğrenciler genel anlamda bu yeni alfabeyle alışmakta zorluklar yaşamaktadırlar. Bununla birlikte Arapça öğrenen öğrenciler bu yeni öğrendikleri alfabeyle yazı yazmada başlangıçta belki biraz zorlansalar da ilerledikçe bu sıkıntı ortadan kalkmaktadır.

Yazma becerisinin okuma ve dinleme becerileri ile çok yakın ilişkisi vardır. Gözün görmesi veya kulağın işitmesiyle, el kelimeyi yazmaya başladığından harflerin öğretimi sırasında telaffuz edilen ses ile yazılı şekli arasındaki güçlü ilişkiye dikkat edilmelidir. Yazı otomatik kas hareketleriyle birlikte ses ve sembol arasındaki ilişkinin güçlenerek ortak melek oluşmasıyla öğrenilir diyen Doğan;

¹⁰ Scott, Wendy. A., Lisbeth H. Ytreberg, *a.g.e.*, s, 75

öğrencinin yazıya başlamadan önce şu becerileri kazanması gerekmekte olduğuna değinmektedir.¹¹

1. Öğrenci, Arapça tüm harfleri ses ve sembolleriyile birbirinden ayırma becerisine sahip olmalıdır.

2. Öğrenci, yazacağı sesleri doğru telaffuz etme becerisini kazanmış olmalıdır.

3. Öğrenci, harflerin seslerini bilme becerisine sahip olmalıdır.

4. Öğrenci işittiği seslerin harf şekillerini yazma becerisini kazanmış olmalıdır.

5. Öğrenci işitilen sesleri harf sembollerine çevirme becerisini kazanmış olmalıdır.

2. Yazma Öğretim Yöntemleri

Yazma eğitiminde öğrenciyeye kazandırılması hedeflenen beceriler şunlardır: “Düşünceleri mantıklı bir tarzda sıralamak. Öğrenciler paragraf fikrini ve onların doğru paragraf yapmalarını sağlamak. Konunun özelliğine göre yazıyı bölümleyebilmek ve her bölümü kategorik olarak sınıflayabilmek. Yazıya uygun başlık ve alt bölümlere ara başlık koyabilmek; fikirleri yazı içinde açıklayıp geliştirmeyi öğrenmek; ana düşüncüyü tüm yazıya hâkim kılabilmek. Ayrıntıları yeterince yerinde kullanabilmek; form yazıları biçim ve kurallarına uygun olarak yazma alışkanlığı kazanmak. Edebi yazıları tür özelliklerine ve anlatım biçimlerine uygun olarak plânlı bir biçimde yazma alışkanlığı ve becerisini kazanmak. Yaratıcı özellik taşıyan hikâye, roman ve oyun gibi itibarî türlerde yazı yazma isteği uyandırmak; bu hususta ilgi duyanları yazmaya yöreklendirmek yahut bu tür eserleri eleştirme alışkanlığı kazandırmak. Bilgi toplama yollarını ve kaynaklarını, bu kaynaklardan nasıl, ne şekilde ve ne ölçüde yararlanacağını öğretmek; toplanan bilgileri kendi deney ve gözlemlerini de katarak, sıralama, ayıklama, birleştirme ve yorumlama alışkanlığı edindirmek. Fikirleri tam olarak karşılayan kelime ve deyimleri seçme alışkanlığı kazanmak; cümleleri türe ve duygu değerine göre kullanabilmek; yazıyı yazım ve noktalama işaretlerine uygun olarak yazabilmek; öğrencileri kendi yazılarını veya başkalarının yazılarını yazım, anlam ve anlatım bakımından okuma ve düzeltme alışkanlığı kazandırmak; yazma isteği uyandırmak; şeklinde özetlenebilir.¹²

Öğrencilere duygularını, düşünce ve izlenimlerini yazıyla ifade etme becerisini kazandırmanın en önemli yolu, öğrencileri bu yönde teşvik etmektir. Çünkü öğrenciler genellikle bu yönde bir istek duymazlar. Yabancı dil öğretmenine düşen en önemli görev öğrenciyi bu konuda yönlendirmek ve öğrenciyi yöreklendirmektir. Bu çalışmalarda en büyük görev başlangıçta Türkçe öğretmenlerine düşmektedir.

¹¹ Doğan, Candemir. (1989). *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri*, Ankara, 1989, s. 188

¹² Aktaş, Şerif, Gündüz, Osman, *Yazılı ve Sözlü Anlatım – Kompozisyon Sanatı*. Ankara, 2004, s. 98

Yazılı anlatım çalışmalarında, öğrencilere yazma becerisi kazandırmanın en önemli yolu, öğrencide yazma hevesini uyandırmaktır. Öğrenciye yazma hevesini kazandırmak için şu yollar denebilir:

* Yazmak için öğrenciye kendine güvenmesi gerektiği fikri verilmelidir. Her öğrenci, biraz çaba sarf etmekle iyi yazılar yazabileceğine inandırılmalıdır. Öğrenciler, düşündüklerini doğru olarak yazmaları için yapmacılıktan uzak, içten, zihinlerinde doğduğu gibi yazmaya teşvik edilmelidir.

* Öğrencinin düşünmesine yardımcı olmalı ve düşünce somut hâle getirilmelidir.

* Öğretmen yazma esnasında karşılaşılan güçlüklerle yardımcı olmalıdır. Meselâ öğrenci yazı için uygun başlık bulamayabilir, ya da yazıya bir türlü giriş yapamaz. Örnekler aklına gelmez. Öğretmen bu aşamada müdahale etmeli, öğrencinin tıkanma yolunu açmalıdır.

* Öğrenciye nelerden yararlanacağına dair yardımcı kaynaklar tanıtılmalı ve ulaşamayacağı kaynaklar konusunda yardımcı olmalıdır.

* Yazma çalışmaları, okuma, gözlem yapma, konuşma ve tartışma yolları ile desteklenmelidir.

* Öğrenci yazılarında yazının olumsuz yönlerinden çok olumlu ve başarılı olan yönlerine dikkat çekilerek öğrenci yüreklendirilmelidir. Yani öğretmen hoşuna giden en küçük ayrıntıyı dahi öğrenciye teşvik unsuru olarak kullanmalıdır. Yazma yarışmaları düzenlemek, dergi ve gazete çıkarmak bu hususta teşvik edici yöntemlerdir.

* Seçilen konu öğrencinin hoşuna giden, rahat yazabileceği konulardan seçilmelidir. Öğrencilerin anılarını, gözlemlerini canlandıracak nitelikte olmalıdır. Arapça dersinde sınıf içinde yazma çalışmaları yapılırken şu yöntemler uygulanmaktadır:

A) Kontrollü Yazma

Bu çalışmayla, öğrencilerden verilen sözcükleri ve cümle yapılarını aynen ya da istenilen değişiklikleri yaparak yazmaları istenir. Bu çalışmalar ile ana dildeki sözcükleri ve yapıları doğru şekilde yazma olanağı verilmektedir.”¹³

Kontrollü yazmada amaç, öğrencilere bir durumu, olayı, bir görünüşü tasvir etmek, bir duyguyu anlatmak için yazı çalışmaları yaptırmaktır. Öğrenci pek çok konuda bilgi, gözlem ve hayat deneyimlerine sahip olmasına rağmen bu birikimini yazılı olarak ifade edememektedir. İşte öğrencinin asıl sıkıntısı burada başlamaktadır. Bu durumda öğretmenin yapacağı şey, zihinde oluşacak duygu ve düşünceleri doğru cümle kalıplarına dökmektir. Kontrollü yazma çalışmaları için bir paragrafa sığdırılacak konular seçilmelidir. Bu çalışmalarda konu öğretmen tarafından belirlenmelidir. Konu bir manzaranın yahut bir evin veya bir okulun tasvirini yapmak, yıllar sonra iki okul arkadaşının karşılaşmalarını tasvir etmek; bir olayı bir duyguyu, bir düşünceyi ayrıntılarıyla anlatmak şeklinde olabilir.

¹³ Demirel, Ömer, *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara, 2001, s. 61.

Sınıf içinde yapılan kontrollü yazma çalışmalarında “yer değiştirme, dönüştürme, örneğe uygun bir kompozisyon yazma, yeniden sıraya koyma, sorulara cevap vererek paragraf yazma, tamamlama gibi alıştırmalar yapılmaktadır.

B) Serbest Yazma

Serbest yazmada öğrenciye önceden bir konu vermek yerine öğrenci konu seçiminde serbest bırakılır. Öğrenciden yazma kuralları etrafında yazı yazmaları istenir. Bu yöntem öğrencinin kendi içsel dünyası, kendi hayallerini samimi bir şekilde anlatması bakımından önemlidir. Bu yöntemle de aynı zamanda öğrencilerin kişisel farklılıkları ve üslûpları da ortaya çıkacaktır. “serbest yazma öğrencilerin hangi türe ve hangi konulara daha ilgili oldukları hakkında fikir verebilir.¹⁴

C) Güdümlü Yazma

Bu tür yazmada güdümlü yazma çalışmalarıyla öğrencilerden öğrendikleri sözcükleri, öğrendikleri cümle yapılarını kontrollü bir şekilde kullanmalarını ve anlamlı bir paragraf oluşturmaları istenmektedir. Dikte yapma; derlenen bir metnin aynen yazılmasıdır. Dikte yaparken;

* Metin önce normal hızda okunur; öğrenciler dinler.

* Metin ikinci kez anlamlı sözcük gruplarıyla okunur ve öğrencilerin yazmaları istenir.

* Metin son kez okunur ve öğrencilerden kontrol etmeleri istenir.

* Kontrol ve düzeltme işaretleri öğrenciler arasında yapılacaksa doğru metin tahtaya yazılır veya tepegözden yansıtılır.”¹⁵

Dikte yöntemi, yabancı dil dersinde kuralların öğrenilip öğrenilmediğini denetlemek açısından sıkça başvurulan bir yöntemdir.

Bu yöntemin başarılı olması ve zevkli bir hâle gelmesi için şu hususların göz önünde bulundurulması gerekir:

* Metin kısa olmalıdır.

* Dil ve düşünce bakımından öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.

* Konu bakımından tam olmalıdır (metnin başı ve sonu olmalıdır).

* Metin denetlenmek istenen kurallara uygun ve o kuralları gösterecek nitelikte olmalıdır.

* Yazı araştırma ve öğretmeye yönelik olmalıdır.

* Yazı öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte akıcı, yalın olmalıdır.¹⁶

Dikte yönteminde yazma işlemi, yazı ağır ağır okunmalı; kelimeler ikiden fazla tekrar edilmemeli; kelimeler tek tek değil birer yargı oluşturacak şekilde

¹⁴ Aktaş, Şerif, Gündüz, Osman, *a.g.e.*, s, 98.

¹⁵ Demirel, Ömer, *a.g.e.*, s, 62.

¹⁶ Aktaş, Şerif, Gündüz, Osman, *a.g.e.*, s, 102, 103.

yapılmalıdır. Ayrıca okuma yaparken metinde vurgu ve tonlamalardan kaçınılmalıdır.

Sonuç

Genel bir değerlendirmede bulunmak gerekirse; Ülkemizdeki okullarda Arapça öğretimi gözden geçirilmeli, gelişmiş ülkelerde dil öğretiminde esas alınan, dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma metoduyla, bu alanda kabul edilmiş en uygun zaman dilimi içinde ve dil öğretimi için gerekli ders saati kredisiyle Arapça öğretimi gerçekleştirilmelidir.

Bir diğer husus da öncelikli olarak öğrencilerimize Arapça dilini sevdirmemiz gerekir. Çünkü insanın sevmediği, istemediği ve faydasına inanmadığı bir dili öğrenmede başarılı olması mümkün değildir. O halde yapılacak en önemli iş öğrencilerimize Arapça dilini sevdirmek ve bu dili öğrendiklerinde neler kazanacaklarını ve ilerideki meslek hayatlarında bu dili nasıl kullanacaklarını onlara anlaşılır bir dille anlatıp onları Arapça öğrenmeye istekli ve arzulu bir hale getirmemiz gerekir. Bu okullarda uygulanan klasik Arapça öğretim metotlarından ziyade, bunların yerine öğrencilerin somut öğrenmelerine ve öğrendikleri bilgileri kullanmalarına imkân tanıyan öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına ağırlık verilmelidir.

Kaynakça

- Aktaş, Şerif-Gündüz, Osman; *Yazılı ve Sözlü Anlatım – Kompozisyon Sanatı*. Ankara, 2004.
 Demircan, Ömer; *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul, 1990.
 Demirel, Ömer; *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara, 2001.
 Doğan, Candemir; *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri*, Ankara, 1989.
 Hengirmen, Mehmet; *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*, Ankara, 1997.
 el-Hûlî, Muhammed Ali; *Arapça Öğretim Metotları*, Trc: Cihaner AKÇAY. Ankara, 2000.
 Saussure, Ferdinand de; *Genel Dilbilim Dersleri*, Çev. Berke Vardar, İstanbul, 1988.
 Scott, Wendy; A.,Lisbeth H. Ytreberg, *Teaching English to Children*, New York, 1990.
 Vardar, Berke; *Dilbilimin Genel İlke ve Kuramları*, Ankara, 1982.